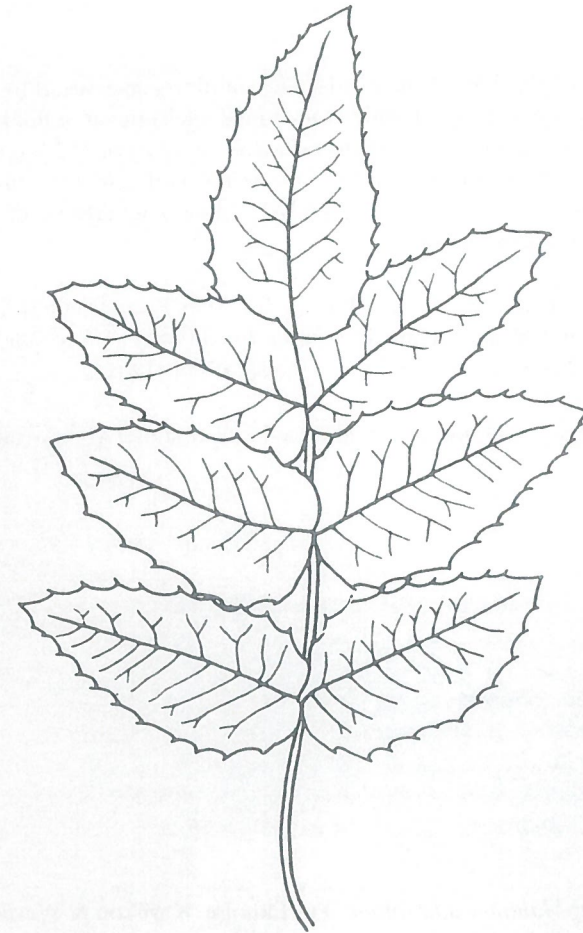

Meddelelser fra
ATLAS FLORA DANICA
nr. 5

Indhold:

Bestemmelsesnøgle til småarter af Sølv-Potentil (<i>Potentilla argentea</i> agg.)	s. 1.
Flere taxa af <i>Mahonia</i> forvildet i Danmark?.....	s. 2.
Forvildede "Høst-Anemoner"	s. 3.
Underrapporterede taxa	s. 4.
Fejlrapporterede taxa	s. 13.
Om belæg - igen	s. 15.
Færdiggørelse af ruder	s. 19.
Opstramning af regler for bookning af ruder	s. 22.
Kortlægningens status	s. 23.
Nye inventører og nye bookede ruder	s. 25.

Dansk Botanisk Forening
April 2001

Nøgle til småarter af Sølv-Potentil (*Potentilla argentea* agg.)

Nøglen er en oversættelse og lettere bearbejdelse af en nøgle udarbejdet af Kell Arne Olsson til Lunds Botaniske Tidsskrift på basis af Anfred Pedersens og Jens Chr. Schou's illustrerede artikel i URT 21(4): 124-132 (1997).

Meddelelser fra Atlas Flora Danica udsendes én til to gange årligt til Atlas Flora Danica projektets inventører. Formålet med meddelelserne er at holde projektets inventører informeret om undersøgelsens forløb, at give gode råd og oplysninger, bl.a. supplerende bestemmelsesnøgler, og at bringe stof, som kan stimulere inventørerne i deres arbejde. Der vil dog stadig i URT blive bragt artikler til almen oplysning om projektets aktuelle status.

Alle kan få optaget indlæg, der er relevante for Atlas Flora Danicas inventører. Manuskripter samt en diskette med teksten i Word Perfect/Word sendes til sekretariatets adresse. Teksten i dette hefte er skrevet af Per Hartvig.

Atlas Flora Danica samt udgivelsen af dette hefte er støttet af Åge V. Jensens fonde.

Omslagsbillede: *Mahonia aquifolium*. Fra Ekholm, Karlsson & Werner: Vilda och förvildade träd och buskar i Sverige. Lund 1991.

Redaktion: Per Hartvig, Atlas Flora Danica-sekretariatet, Botanisk Museum, Gothersgade 130, 1123 København K. - Telf.: 35 32 21 98.
E-mail: PerH@bot.ku.dk.

1. Den nedre kileformede (utakkede) del af endesmåbladene på nedre stængelblade udgør mere end halvdelen af småbladets totale længde. Bladoverside grøn, glat eller sparsomt håret, uden krusede stjernehaar (lup!). Bladrosetter veludviklede 2
- Den nedre kileformede (utakkede) del af endesmåbladene på nedre stængelblade udgør højst halvdelen af småbladets totale længde. Bladoverside grøn til grå-hvid, ofte m.el.m. tæt håret, undertiden med krusede stjernehaar. Bladrosetter savnes eller er sent og svagt udviklede 3
2. Stængler oftest nedliggende-opstigende. Endesmåblade på nedre stængelblade i spidsen med kun 3, sjældent op til 5 tænder. Bladoversider glatte eller undertiden med få, rette haar **P. demissa**
- Stængler i reglen oprette. Endesmåblade på nedre stængelblade med 2-3 tænder på hver side. Bladoverside svagt håret med rette haar **P. argentea s.str.**
3. Endesmåblade på nedre stængelblade sjældent 3-fligede eller 3-delte. Fodflige helrandede 4
- Endesmåblade på nedre stængelblade oftest 3-fligede eller 3-delte. Fodflige kan være tandede 5
4. Den nedre kileformede del af småbladene på øvre stængelblade udpræget bredere udefter (dog i reglen ikke hos var. *angustisecta*). Småblade opadrettede **P. neglecta**
- Den nedre kileformede del af småbladene på øvre stængelblade linieformet, ikke udpræget bredere udefter. Småblade udadrettede **P. decora**
5. Blomster m.el.m. halvskærmformet samlet i spidsen af stænglen. Småbladens flige ca. 3-5 gange så lange som brede, ofte noget indadkrummede **P. acutifida**
- Blomsterstand mere uregelmæssig med blomster i meget forskellig højde. Småbladens flige oftest ikke mere end 2-3 gange så lange som brede **P. dissecta**

Flere taxa af *Mahonia* forvildet i Danmark?

Mahonia findes i Danmark hyppigt forvildet i skov og krat mest som levn efter dyrkning. Vore dyrkede arter stammer hovedsagelig fra N-America, hvor de i visse egne er udbredte og bestanddannende. De er her i landet meget bestandige i halvskygge og spreder sig dels ved frø og dels ved den noget krybende jordstængel. Den hyppigst dyrkede art i Danmark siges at være *M. aquifolium*. De danske forvildede planter varierer dog en del og synes at være af blandet oprindelse. Der er tydelige forskelle i bladenes farve og takning, samt i bærenes form.

Ifølge Stace: New flora of the British Isles (1991) er der i Storbritannien forvildet og naturaliseret to taxa: *M. aquifolium* og *M. Xdecumbens* (*M. aquifolium* x *repens*). De kunne dække den variation der findes i det forvildede materiale i Danmark. Desværre foreligger der meget lidt herbariemateriale indsamlet i forbindelse med Atlas Flora Danica. For at få fastslået, hvilke taxa vi har forvildet her i landet og deres hyppighed, opfordres inventørerne til at indsamle belæg, når de fremefter støder på forvildet *Mahonia* i deres ruder.

De to britiske taxa adskiller sig som følger (efter Stace 1991):

M. aquifolium.

Op til 1.5 m høj med kort, kun lidt krybende jordstængel. De 5-9 småblade 3-8 cm lange, ca. 2 x så lange som brede, skinnende på oversiden, uden papiller på undersiden og med 5-14 tænder på hver side.

M. Xdecumbens

Op til ½ m høj, m.el.m. nedliggende stængler og med forlænget og krybende jordstængel. Småblade 5-7, < 2 x så lange som brede, matte på oversiden, papilløse på undersiden og med 8-22 tænder på hver side.

Beskrivelsen af *M. Xdecumbens* hos Stace svarer ret nøje til beskrivelsen af *M. repens* i European Garden Flora bortset fra, at bladundersiden heri angives at være grålig og papilløs eller hvidlig og voksagtig. Det sidste svarer til det, man ser på danske planter.

Forvildede "Høst-Anemoner".

Høst-Anemoner er udbredte og almindelige havestauder. De er rapporteret fra ca. 10 ruder i Atlas Flora Danica. Der er som regel tale om havelevn eller forvildning fra affaldsudkast. Egentlig naturalisering er der ikke tegn på.

Der er flere taxa i dyrkning, som stammer fra Kina eller Indien, og som nok alle kan findes i danske haver. Det drejer sig om *A. tomentosa* (Maximowicz) P'ei og *A. hupehensis* Lemoine samt varieteten *japonica* (Thunberg) Bowles & Stern af sidstnævnte. Desuden dyrkes kultivarer dannet ud fra krydsningen *A. hupehensis* var. *japonica* x *vitifolia* DC. (*A. Xhybrida*)

De kan bestemmes ved hjælp af følgende nøgle, som er baseret på European Garden Flora 1:

1. Blade hvidfildede på undersiden *A. tomentosa*
- Blade svagt håret på undersiden 2
2. Bløsterblade 5-6, m.el.m. cirkelrunde; planten op til 60 cm høj
..... *A. hupehensis*
- Bløsterblade (6-)7-20 eller flere, smallere; planten 60-150 cm el. højere 3
3. Bløsterblade 20 eller flere; pollen fertilt; planten 60-90 cm høj
..... *A. hupehensis* var. *japonica*
- Bløsterblade 6-11(-15); pollen for det meste sterilt; planten 120-150 cm eller højere *A. Xhybrida*

Ved indberetning af "Høst-Anemone" bedes medsendt belæg. Gamle fund uden belæg skal verificeres ved belæg, så vi i hvert tilfælde kan få det rette taxonomiske tilhørsforhold opklaret.

Underrapporterede taxa

Små arter med uanselige blomster er sværere at opdage i felten end arter med spektakulære blomster. Nogle plantegrupper er mere populære (og derfor mere eftersøgte) hos flertallet af inventører end andre plantegrupper. Det er blot nogle af årsagerne til, at visse taxa har en tendens til at blive overset eller glemt under inventeringen, mens andre hurtigt bliver observeret og registreret i ruderne.

Taxa, som registreres sjældnere end de burde i forhold til deres reelle hyppighed, vil vi definere som underrapporterede. Det er uheldigt for projektet og for de konklusioner, der vil blive draget af resultaterne, hvis forskelle i de enkelte arters chance for at blive observeret og registreret er alt for store. Derfor er det vigtigt at være opmærksom på fænomenet, søge at indkredse de underrapporterede taxa, samt at rette op på skævheden.

Hvordan ved vi, om et taxon er underrapporteret?

Erfaringen viser, at der er særlige egenskaber hos de planter, som ofte overses eller underrapporteres: 1) De er svære at kende, 2) De er uanselige. 3) De skal findes på specielle (ofte stærkt kulturpåvirkede) voksesteder, 4) Fundet skal verificeres ved belæg.

Men hvordan kan vi på basis af indrapporteringerne eller de foreløbige Atlas Flora Danica udbredelseskort se, om en konkret art er underrapporteret.

Vi har af gode grunde ingen "facitliste" som reference. Det går ikke bare at sammenligne med TBU-kortene, da vi jo ikke ved, i hvilken grad de afspejler virkeligheden i dag.

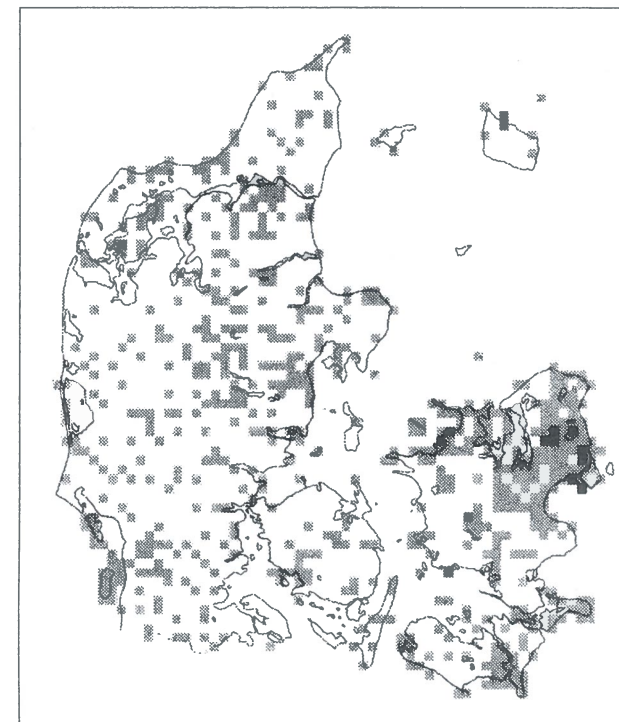
Mangellisterne, som er baseret på, hvad der er fundet i naboruderne, er heller ikke til nogen hjælp her, idet de sætter fokus på, hvad den enkelte inventør overser, og ikke hvad der overses generelt.

I realiteten må vor bedømmelse baseres på et skøn. Og paradokst nok kommer de individuelle forskelle mellem inventørernes interesser og rutine - som ellers kan gøre inventeringen ujævn - til hjælp her. En underrapporteret art afslører sig oftest ved, at enkelte inventører har den i de fleste af deres ruder, mens andre inventører i samme egn ikke har fundet den. Hvis inventørerne A+B f.eks. har fundet en art i 50 % af deres 25 ruder, og resten af inventørerne kun har fundet den i 5 % af 600 ruder, så er der grund til at antage, at den er stærkt underrapporteret. Der skal naturligvis tages højde for artens generelle udbredelse i forhold til fordelingen af inventørernes ruder.

I det følgende gennemgås de første af en række taxa, som af ovennævnte grun-

de mistænkes for at være underrapporterede. Ved at påpege årsagerne til at de overses og give anvisninger på, hvorledes de kan findes, håber vi at flere inventører vil lære at finde dem. Vi ved af erfaring, at det har effekt. Tidligere var f.eks. Tandet Sødgræs stærkt underrapporteret. Nu finder mange flere inventører den. Det skyldes navnlig, at de er blevet opmærksom på dens specielle voksested (se Medd. AFD nr. 2). På inventeringslejre oplever vi gang på gang, at når først en art bliver fundet i én rude og demonstreret for de øvrige deltagere, så går de dagen efter ud og finder den i deres ruder.

Fig. 1. Foreløbigt udbredelseskort over Klæbrig Hønsetarm (*Cerastium glutinosum*). Arten er fundet i de mørke felter (ruder), men ikke i de lyse.

Klæbrig Hønsetarm (*Cerastium glutinosum*)

er nok en af de mest oversete arter overhovedet. I alt er den indrapporteret fra 15 ud af 640 registrerede ruder (kort 1) og kun af ganske få inventører. I Vestsjællands Amts naturdatabase findes ifølge amtsbiolog Peter Leth fund af arten i yderligere 15 ruder fra perioden 1993-96, de fleste gjort af en enkelt medarbejder. 8 af disse ruder har (el. har haft) en ansvarlig inventør i AFD-projektet. Der er derfor ingen tvivl om, at arten findes i et langt større antal af de inventerede ruder